

Гроші, фінанси і кредит

Шамота Г. М.

к.е.н., старший викладач кафедри фінансів

ДВНЗ «УАБС НБУ»

м. Суми, Україна

Яремчук О.В.

студентка групи МФ-11

ДВНЗ «УАБС НБУ»

м. Суми, Україна

ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАХОДІВ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В сучасному світі грошові потоки стали інструментом, яким опосередковується не тільки фінансова, але і виробнича, інвестиційна, загальногосподарська діяльність будь-якого підприємства. В Україні питання формування та вдосконалення грошових потоків на підприємстві актуалізується в рамках переходу до якісно нової форми економічних відносин, які базуються на ринкових принципах ведення господарства. Порушення, які можуть виникати в процесі циркуляції грошових коштів, беззаперечно приводять до негативних явищ у фінансово-господарській діяльності будь-якої фірми. В свою чергу глибокі структурні проблеми іноді завершуються тимчасовим призупиненням, повною зупинкою виробничої діяльності або взагалі банкрутством фірми. Основною умовою розв'язання проблеми неплатежів на мікрорівні є підвищення ефективності управління фінансами підприємства з опорою на управлінні грошовими коштами.

Фактично теорія грошових потоків як самостійного об'єкту фінансового менеджменту не одержала достатнього поширення у вітчизняних наукових працях. За кордоном дане питання досліджувалося в роботах Ю. Бріггема, Л. Гапенські, В. В. Ковальова, Б. Коласса, Ч. Празанна, Е. С. Стоянова, Дж. К. Ван Хорна та інших. Вітчизняні науковці (Т. В. Белопольська, І. О. Бланк, В. П.

Вишневський, В. Н. Єгоров) розглядали питання формування грошових коштів підприємства у контексті інших питань фінансового менеджменту (формування фінансових ресурсів підприємства, антикризове управління підприємством тощо).

В період останньої кризи (2008-2009 рр.) вітчизняні підприємства зіткнулися з гострою необхідністю розробки антикризових стратегій управління грошовими потоками підприємства. Фактично значна роль антикризового управління рухом грошових коштів визначається наступним:

- ефективне управління рухом грошових коштів є основою фінансової рівноваги в процесі стратегічного розвитку підприємства. Фінансова стійкість підприємства та темпи його розвитку значною мірою визначаються рівнем синхронізації позитивних та негативних грошових потоків за обсягами і часом;

- наслідком раціонального формування грошових потоків є підвищення ритмічності операційного процесу;

- ефективне антикризове управління рухом грошових коштів надає можливість мінімізувати потреби підприємства в позиковому капіталі. Активне управління грошовими потоками дозволяє забезпечити раціональніше використання власних фінансових ресурсів та знизити рівень залежності суб'єкта господарювання від зовнішніх джерел фінансування;

- управління грошовими потоками є ефективним фінансовим важелем у процесі прискорення обороту капіталу господарюючого суб'єкта, що досягається за рахунок зниження тривалості виробничого та фінансового циклів та скорочення потреби в ресурсах, що обслуговують господарську діяльність підприємства;

- ефективне управління рухом грошових коштів забезпечує зниження ризику неплатоспроможності підприємства;

- активні форми управління грошовими потоками надають можливість господарюючому суб'єкту отримувати додатковий прибуток, який безпосередньо генерується його грошовими активами.

I. Бланк виділяє п'ять етапів управління грошовими потоками на підприємстві: на першому етапі відбувається формування звітності, що характеризує стан руху грошових коштів на підприємстві. Другий етап охоплює аналіз грошових коштів підприємства з метою виявлення достатності, ефективності та збалансованості грошових коштів на підприємстві. Наступним етапом є процес оптимізації грошових потоків суб'єкта господарювання.

Процес оптимізації потоків грошових коштів є одним з найважливіших завдань антикризового управління підприємством. Він складається з наступних поступових кроків:

1) впровадження процедури щоденної звірки балансу готівкових грошових коштів (такий захід допоможе уникнути можливих зловживань, надасть менеджерам достовірну інформацію про поточний фактичний залишок коштів на рахунках і в касі, яка необхідна для прийняття рішень про здійснення поточних платежів);

2) підтримання низького балансу на розрахункових рахунках у різних банках (даний крок дозволить підприємству диверсифікувати свої ризики, пов'язані із замороженням рахунку господарюючого суб'єкта у певному банку і дасть можливість продовжувати працювати. Цим самим залежність підприємства від певного одного банку мінімізується);

3) збільшення позареалізаційних доходів (реалізація не використовуваного устаткування та обладнання або здача його в оренду, тощо);

4) перегляд політики капітальних інвестицій (призупинення або закриття довгострокових інвестиційних проєктів, які не будуть доходними в найближчому майбутньому).

Четвертий етап передбачає проведення планування руху грошових коштів підприємства. Планування потоків грошових коштів дає можливість управляти ліквідністю суб'єкта господарювання. При чому забезпечення ліквідності підприємства в кризовому періоді є одним з найяскравіших індикаторів успішності функціонування підприємства.

Заключним етапом системи управління грошовими потоками є забезпечення ефективного контролю за встановленими плановими завданнями щодо формування та використання грошових коштів.

Таким чином, ринкова економіка створила систему фінансових методів попередньої діагностики і можливого захисту підприємства від банкрутства, яка отримала назву «система антикризового фінансового управління». Безперечно, у цій системі першочергову роль відіграє ефективне управління грошовими потоками, яке дозволяє генерувати необхідний обсяг грошових коштів для підтримки ліквідності та збереження фінансової стійкості суб'єкта господарювання в умовах нестачі фінансових ресурсів.

Зважаючи на високу роль грошових потоків в діяльності підприємства, для ефективного управління ними, на чільне місце виходить забезпечення комплексного та достовірного обліку фінансових ресурсів суб'єкта господарювання, своєчасне формування звітності, впровадження служб і систем, відповідальних за планування, формування, управління та аналіз руху грошових коштів. Таким чином, реалізація цих кроків призведе до суттєвого підвищення ефективності використання власних та позикових коштів підприємства, що дозволить покращити фінансовий стан та стійкість підприємства.